



UIT HEUSDENHOUTS HISTORIE 17

In samenwerking met Heemkundekring Paulus van Daesdonck



DE SCHOOL VAN HEUSDENHOUT VÓÓR 1922

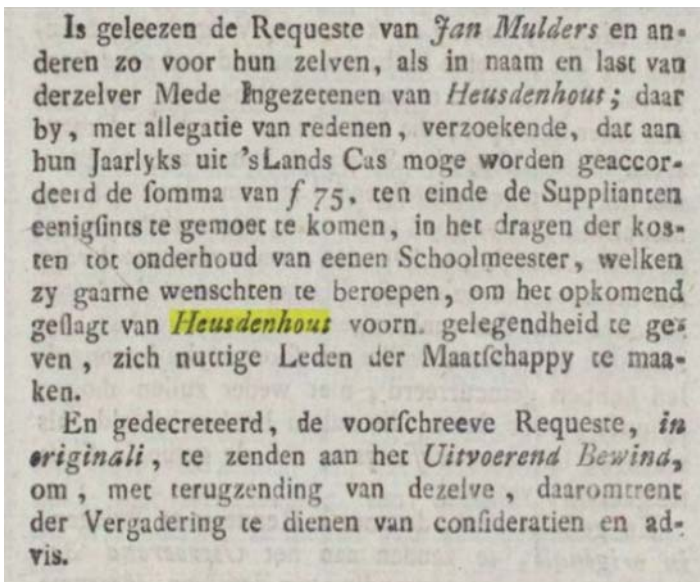
DEEL 1

In Heusdenhout zijn allerlei scholen waar kinderen onderwijs krijgen; ieder op zijn of haar eigen niveau. Wij vinden dat gewoon vanzelfsprekend, maar dat is niet altijd zo geweest. Aan het eind van de 18e eeuw was een aantal bewoners van het dorp zeer bezorgd over het feit dat de Heusdenhoutse kinderen van onderwijs waren verstoken (voor de goede orde: er bestond nog geen leerplichtwet in die tijd). Zij vonden dat het anders moest en verzochten het Rijk om een bijdrage waarmee een onderwijzer kon worden aangetrokken en betaald.

In dit artikel gaan we op zoek naar berichtgeving over degenen die zich hebben beziggehouden met de schoolse vorming van de Heusdenhoutse kinderen van toen. Al deze berichten kunt u zelf op internet nalezen: www.delpher.nl

Vermeld in de zoekbalk: Heusdenhout. Er komen dan allerlei boeken en kranten tevoorschijn waarin u naar hartenlust kunt zoeken naar Heusdenhouts nieuws van de afgelopen twee eeuwen.

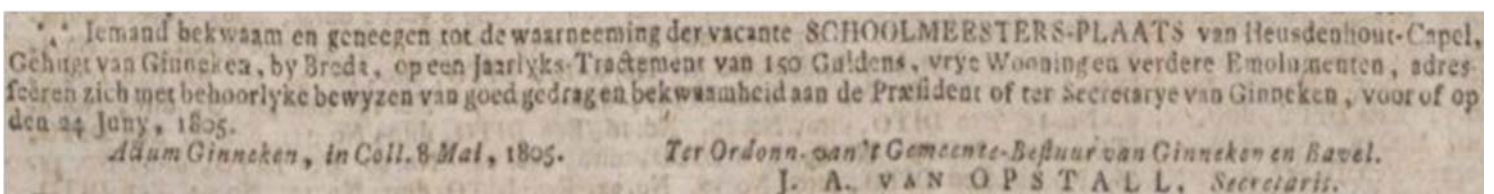
In 1800 lezen we dit bericht in de Besluiten der Eerste Kamer van het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafschen volks (1798):



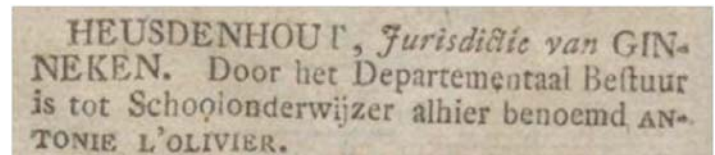
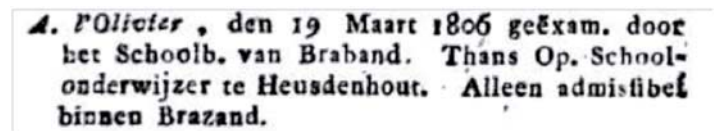
Het lijkt erop dat er in Heusdenhout nog geen school is en dat een aantal ingezetenen de wens heeft een school op te richten. Blijkens onderstaand bericht is dat gelukt en is Theodorus Oosterveld de eerste schoolmeester in de negentiende eeuw die verbonden is aan de Heusdenhoutse school.



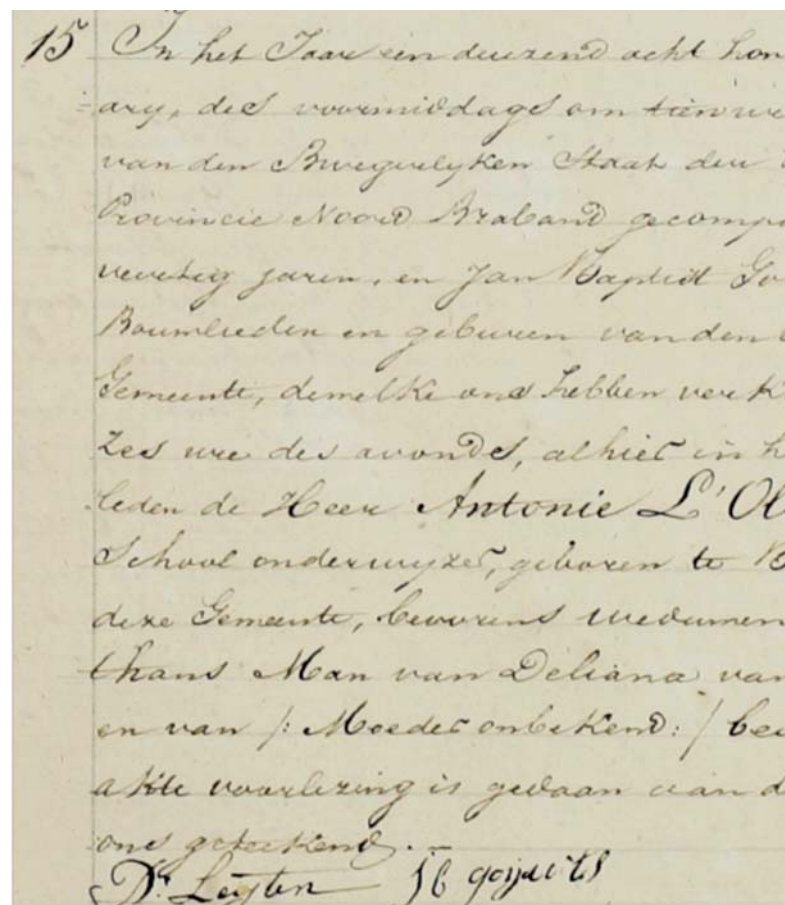
Op 14 mei 1805 verscheen deze advertentie in de Oprechte Haarlemse Courant:



De opvolger van Theodorus Oosterveld werd, na afgelegd examen, Antonie l'Olivier.



Antonie bleef de rest van zijn leven verbonden aan de Heusdenhoutse school. Pensioenen en dergelijke kende men nog niet, men werkte zo lang het kon. Zodoende overleed hij op 7 februari 1822 in de leeftijd van 75 jaar en was nog steeds werkzaam op school.....



HEUSDENHOUT, onder Ginneken. Op den 8 Februarij j. l. overleed alhier ANTONIJ L'OLIVIER, openbaar Onderwijzer op dit Gehucht, in den ouderdom van ruim 80 jaren. Men wachte nopens deze Schoolvacature nadere berigten. v 1823.

In de pers nam men het in die tijd ook al niet zo nauw ! Antonie was echt vijf jaar jonger dan in dit bericht werd beweerd...



Dit boekje werd uitgegeven in 1820.

Ook in de vroege negentiende eeuw bestonden er al boeken voor de jeugd. Ze zijn nauwelijks vergelijkbaar met wat er nu zoal op de markt verkrijgbaar is. Meestal was de inhoud van zo'n boekje erg moralistisch van aard. De kinderen moesten er iets van leren. Dat er toen al geschreven werd over de ontaarde jeugd is voor ons, 21e eeuwers, haast ondenkbaar....

VI Distr. w. GOMEN.
HEUSDENHOUT, onder Ginneken. Den 13 Januarij 1823 is op het Raadhuis te Ginneken het vergelijkend examen gehouden, ter vervulling der alhier vacerende School. Het procesverbaal deswege is ingezonden. Febr. en Junij 1823.

Wie de andere deelnemers waren is helaas niet bekend...

HEUSDENHOUT, onder Ginneken. Op autorisatie van Zijne Exc. den Minister voor het publiek onderwijs enz., is tot Onderwijzer alhier aangesteld JOHANNES KUIPERS, bezittende den vierden rang, en hebbende zijne functiën aanvaard den 3 Maart 1823.

Schoolmeesters komen en gaan. Zo ook de heer Kuipers die in 1838 vertrekt. Op de school blijft Joannes van der Heijden, oud 21 jaren, geëxamineerd in Brabant, kwekeling te Heusdenhout, achter. Of hij gemachtigd was zelfstandig de school te draaien, is niet bekend....

Joannes van der Heijden, den 25 April 1833, oud 21 jaren, geëxam. in Noord-Brabant. Kweekeling te Heusdenhout.

Wederom werd het "netwerk" gebruikt om aan een nieuwe schoolmeester te komen. Had men geen haast? Het lijkt er wel op. Het is natuurlijk ook mogelijk dat Heusdenhout niet meteen de meest tot de verbeelding sprekende standplaats was voor een jonge ambitieuze onderwijzer. Het vergelijkend examen was pas ruim twee jaar later. Kregen de Heusdenhoutse kinderen ondertussen les of hadden ze een heel grote, lange vakantie?

HEUSDENHOUT, Gemeente Ginneken. De openbare school in dit Gehucht is, door het vertrek van JOHANNES KUIPERS, opengevallen. Sollicitanten, van den derden rang, kunnen zich, tot 1 Februarij eerstkomende, in persoon, of met vrachtvrije brieven, aanmelden bij den Heer Burgemeester van Ginneken en Bavel, of bij den Heer Schoolopziener, te Breda. De voordeelen, behalve vrije woning, bestaan in: een Landstraktement van f 100 's jaars; een dito, Plaatselijk, van f 70, en de schoolgelden van een gemiddeld getal van 20 kinderen, ad 20 cents per kind, in de maand. Het vergelijkend examen zal nader aan de sollicitanten worden bekend gemaakt.

Het examen vond plaats op 31 juli 1840. Vier sollicitanten werden aan de tand gevoeld en de beste daarvan kreeg de baan.

GINNEKEN. Den 31 Julij ll., is alhier, ten overstaan van Burgemeester en Raden, het vergelijkend examen gehouden van sollicitanten naar de openstaande school in het Gehucht Heusdenhout, onder deze Gemeente, zijnde tot dat onderzoek opgekomen vier sollicitanten van den derden rang. Procesverbaal is daarvan opgemaakt en, met de overige bescheiden, bereids verzonden.

...den 8 Februarij, den achtste februa
...Lijn voor ons Schoot Officier
...ementen van Ginneken en Bavel
...eurd Peter Leyten, oud twee en
...yaard, oud twee en dertig jaren, beide
...overledens, wonende binnen dese
...laand dat op den Levende deser, om
...es Huis nro 6 A N 23, is over
...ivier, oud vyfen Leustig jaren,
...Breda, wonende te Heusdenhout onder
...aar van Wilhelmina Rouweel
...Alphen, Loon van Cornelis L'Olivier
...de overleden. En na dat van dese
...Comparanten hebben deselve met
...Schoot

Een opvolger moest gevonden. Nu ging dat niet van de ene op de andere dag. Via de geëigende kanalen werd een vacature uitgezet en dan was het maar te hopen dat er snel werd gereageerd. Zo gebeurde het dat pas op 13 januari van het volgende jaar 1823 een vergelijkend examen plaatsvond op het Raadhuis van Ginneken teneinde een nieuwe schoolmeester te kunnen benoemen. De gelukkige was Johannes Kuipers.



Theodorus Ingenhoven uit Breda kwam als beste uit de bus en werd dus benoemd aan de Heusdenhoutse school.

HEUSDENHOUT, Gemeente *Ginneken*. Ten gevolge van bekomene magtiging, is alhier tot schoolonderwijzer aangesteld THEODORUS INGENHOVEN, bezittende den derden rang, die, op den 1 dezer, zijne bediening heeft aanvaard.

Er werd voortdurend geïnspecteerd of het gegeven onderwijs aan de verwachtingen voldeed. Zo hier en daar stak men de loftrumpet over de kwaliteiten van de onderwijzers en de instanties die zorg droegen voor de huisvesting van onderwijzers en het inrichten van een school.

De deugdelijkheid van het onderwijs heeft op sommige plaatsen aanmerkelijk gewonnen, zoo als te *Deursen* en *Dennenburg*, *Lieshout*, 's *Greveldum* *Capelle*, door het toevoegen van bekwame ondermeesters, en te *Heusdenhout*, *Stand daar buiten* en *Elshout*, door benoeming van verdienstelijke onderwijzers, die met naauwlettenden ijver, meer jân te voren, een oordeelkundig en klassikaal onderwijs hebben in werking gebracht, en daardoor dan ook in hunne scholen eene meer talrijke jeugd zien opkomen.

Uit onderstaand stukje blijkt dat de Heusdenhoutse kapel niet altijd tot school heeft gediend. Pas vanaf 1845 was dat het geval...

Verbeteringen van materielen aard kwamen tot stand te *Drunen*, *Heerle*, *Hedikhuizen*, *Made* en *Terheiden*, alwaar nieuwe scholen en onderwijzers-woningen werden daargesteld; voorts te *Zeeland*, *Zeelst*, *Raamsdonk* en *Lage Zwaluwe*, waar nieuwe scholen werden aangebouwd, te *Klein Linden* en *Woudrichem*, waar nieuwe onderwijzers-woningen tot stand kwamen, te **Heusdenhout**, waar men de oude kapel tot eene school heeft ingerigt, te *Spoordonk*, waar

Het tweede deel van dit verhaal leest u in ons septembernummer.

Dolf Piederiet, lid werkgroep Heusdenhouts Historie

